

KOPNENA PROMETNA INFRASTRUKTURA U FUNKCIJI RIJEČKOG PROMETNOG PRAVCA

U borbi za pridobivanje i privlačenje prometa na prometni pravac, konkurentnost prometnog pravca seže do granice do koje su uvjeti prijevoza na tom pravcu povoljniji od uvjeta njegovih konkurenata. U skladu s time, osnovni problem istraživanja u ovom radu bio je analiza kopnene prometne infrastrukture kao čimbenika valorizacije riječkoga prometnog pravca, a cilj istraživanja bio je sagledati konkurentnost riječkoga prometnog pravca s obzirom na uvjete kopnenog prijevoza koje omogućuje postojeća kopnena prometna infrastruktura. Da bi se postigao postavljeni cilj istraživanja, provedena je analiza prostorne, vremenske i tarifne komponenta kopnenog prijevoza na riječkome prometnom pravcu i konkurentnim prometnim pravcima. Dobiveni rezultati, odnosno veličina gravitacijskog područja riječke luke s aspekta pojedinih komponenti kopnenog prijevoza, ujedinjeni su u integralnom modelu koji se može primijeniti i u analizi konkurentnosti drugih prometnih pravca i luka s obzirom na kopnenu povezanost luke i zaleđa.

Magistarski rad obuhvaća ukupno 169 stranica, a u tekstu je inkorporirano 35 tablica, 13 slika, 5 priloga te je korišten bibliografski opus od 61 naslova.

Osnovni problem istraživanja u ovome magistarskom radu jest utjecaj kopnene prometne infrastrukture na valorizaciju riječkoga prometnog pravca.

Dosadašnja istraživanja tog problema uglavnom su se odnosila na analizu značenja riječkoga prometnog pravca u prometnom povezivanju Jadrana sa Srednjom Europom, analizu njegove uključenosti u europske prometne projekte i europske prometne koridore, analizu kapaciteta kopnenih prometnica s obzirom na količinu prometa i kretanje robnih tokova, definiranje potrebnih investicijska ulaganja za modernizaciju postojećih ili izgradnju novih prometnica i sl.

Osim analize robnih tokova koji determiniraju prometne koridore, a time i potrebu za postojanjem odgovarajuće kopnene prometne infrastrukture na njima, konkurentnost kopnene prometne infrastrukture na riječkome prometnom pravcu bitno je sagledati i s obzirom na kvalitetu kopnene prijevozne usluge budući da se korisnik prijevozne usluge odlučuje za onaj prometni pravac koji nudi najpovoljnije uvjete prijevoza.

Uvjeti prijevoza i kvaliteta kopnene prijevozne usluge ponajprije su određeni udaljenostima koje je potrebno prevaliti za obavljanje prijevoza, brzinom prijevoza odnosno vremenom prijevoza i cijenom prijevoza. Stoga je osnovni cilj istraživanja u ovom radu sagledati konkurentnost riječkoga

prometnog pravca s obzirom na navedene uvjete kopnenog prijevoza, koje omogućuje postojeća kopnena prometna infrastruktura.

U skladu s definiranim problemom i ciljem istraživanja, struktura magistarskog rada obuhvaća sedam interakcijski povezanih dijelova.

U uvodnom dijelu rada definiran je problem koji se tretira kroz cijeli rad, a to je problem valorizacije riječkoga prometnog pravca s aspekta kopnene prometne infrastrukture kojom je luka Rijeka povezana sa zaleđem. Da bi se mogao sagledati i navesti doprinos ovog rada, posebno je dan osvrt na dosadašnja istraživanja, objavljena djela znanstveno-istraživačkog i stručnog karaktera koja na određen način, u većoj ili manjoj mjeri, obrađuju navedenu problematiku. Da bi došao do izražaja smisao rada, naveden je i cilj istraživanja, a u vezi s njim i korištene znanstveno-istraživačke metode.

U drugom poglavlju s naslovom *Valorizacija riječkog prometnog pravca u europskom prometnom sustavu*, definiran je položaj i prometno značenje Republike Hrvatske u europskome prometnom sustavu, europska prometna politika i europski interes za prometni položaj Hrvatske, integriranost prometnih koridora Republike Hrvatske i riječkoga prometnog pravca u Paneuropsku mrežu prometnih koridora te njihovo značenje u povezivanju Podunavlja i Jadrana.

U trećem poglavlju s naslovom *Utjecaj kopnenog prometa i kopnene prometne infrastrukture na valorizaciju riječkoga prometnog pravca* analiziran je kopneni promet i kopnena prometna infrastruktura kojom se ostvaruje veza između riječke luke i zaleđa kao jedan od bitnih čimbenika o kojemu uvelike ovisi prometna valorizacija svakoga prometnog pravca pa tako i riječkoga. U analizi kopnenog prometa sagledane su prednosti i nedostaci cestovnog i željezničkog prijevoza tereta između luke i zaleđa, njihovo mjesto i uloga u logistici riječkoga prometnog pravca, kao i struktura kopnenog prijevoza u prometu riječke luke. Analizom utjecaja prometne infrastrukture posebno je obrađeno značenje i stanje željezničke i cestovne infrastrukture tako da je riječki prometni pravac sagledan kao vitalan cestovni i željeznički koridor Republike Hrvatske, kojim se ostvaruje veza srednjoeuropskog zaleđa (Podunavlja) s riječkom lukom (Jadranom).

Istraživanje tržišta u funkciji valorizacije riječkog prometnog pravca naslov je i predmet istraživanja u četvrtom poglavlju u kojem je riječki prometni pravac sagledan s aspekta ponude, potražnje i okruženja. Uzimajući u obzir kriterij ponude, konkurentnost riječkoga prometnog pravca analizirana je s obzirom na mogućnost da udovolji zahtjevima transportnog tržišta (primjerice, odgovarajući kapacitet kopnene prometne infrastrukture, primjena suvremenih tehnologija prijevoza, kvaliteta kopnene prijevozne usluge i sl.). S aspekta okruženja utvrđen je položaj riječke luke i riječkoga prometnog pravca u odnosu prema konkurentnim lukama i konkurentnim prometnim pravcima, dok su s aspekta potražnje, analizom prometa i robnih tokova, utvrđeni glavni tranzitni partneri riječke luke, a time i glavni korisnici kopnene prometne infrastrukture riječkoga prometnog pravca.

Posebno značajno poglavlje ovoga rada je peto poglavlje s naslovom *Analitički pristup istraživanju kopnene prometne povezanosti luke Rijeka sa zaleđem*. U prvom dijelu ovog poglavlja analizirana je prostorna komponenta kopnene povezanosti riječke luke sa zaleđem i to s obzirom na konkretne cestovne i željezničke udaljenosti od luke Rijeka do glavnih gospodarstvenih središta u

srednjoeuropskome zaleđu. Komparativnom analizom prostorne komponente kopnenog prijevoza na riječkome prometnom pravcu i konkurentnim prometnim pravcima određeno je gravitacijsko područje riječke luke. U drugom dijelu ovog poglavlja konkurentnost kopnene prometne infrastrukture i veličina gravitacijskog područje riječke luke definirana je s obzirom na vremensku komponentu, odnosno vrijeme trajanja kopnenog prijevoza od luke Rijeka i konkurentnih luka do značajnijih gospodarstvenih središta u zaleđu luka. U trećem dijelu poglavlja analizirana je tarifna komponenta kopnenog prijevoza u odnosu prema postojećim željezničkim tarifama za one vrste tereta koje su karakteristične u razmjeni luke Rijeka sa zaleđem. Posebna vrijednost ovog dijela poglavlja u tome je što su kalkulacije cijena kopnenog prijevoza izvršene na temelju konkretnih podataka za iznose željezničkih tarifa koje su trenutačno prisutne na tržištu (uz napomenu postojanja refakcija u određenim slučajevima). Na kraju ovog poglavlja, konkurentnost kopnene infrastrukture riječkoga prometnog pravca sagledana je integralnim pristupom koji u sebi sadrži i ujedinjava rezultate dobivene razradom prostorne, vremenske i tarifne komponente željezničkog prijevoza.

S obzirom na cjelokupnu razradu tretirane problematike i uočene probleme, u šestom je poglavlju rada dan *Prijedlog mjera i aktivnosti za ostvarivanje konkurentnosti riječkoga prometnog pravca*. U sklopu toga navedene su mjere i aktivnosti međunarodnih ustanova, mjere i aktivnosti na razini državnih tijela Republike Hrvatske, mjere i aktivnosti transportnih subjekata na riječkome prometnom pravcu, te sve mjere koje su proizašle kao rezultat istraživanja u ovom radu.

U zaključnom razmatranju iznesen je sažet pregled najvažnijih rezultata istraživanja, kritične ocjene o određenim pitanjima, zaključci vezani za stanje i mogućnosti kopnene infrastrukture u valorizaciji riječkoga prometnog pravca, a na samome kraju skrenuta je pozornost na moguće pravce daljnjeg istraživanja.

Magistarski rad pristupnice Tanje Poletan originalan je znanstveni rad koji daje doprinos tehnologiji prometa i transporta obrađujući sljedeće:

1. Ulogu kopnene prometne infrastrukture kao temeljnog čimbenika u propulzivnosti riječkoga prometnog pravca kroz realizaciju ceste visoke razine uslužnosti Goričan – Varaždin – Zagreb – Rijeka te željezničke transverzale (Gyekenyes) – Botovo – Dugo Selo – Zagreb – Karlovac – Oštarije – Moravice – Rijeka.
2. Redefiniranje uloge i značenja V_B paneuropskog koridora u svjetlu tranzitnih promjena u zemljama jugoistočne Europe te privlačenje robnih tokova primjenom sporazuma TEM, TER, AGC i AGTC.
3. Analiza konkurentnosti riječkoga prometnog pravca u odnosu prema konkurentnim pravcima određivanjem veličine područja koje gravitira riječkoj luci s obzirom na prostornu, vremensku i tarifnu komponentu kopnenog prijevoza.
4. Integralni model u analizi kopnene prometne infrastrukture i tehnološkog povezivanja riječke luke sa zaleđem.

Konkurentnost i izbor optimalnog prijevoznog pravca ne ovisi samo o jednom čimbeniku (udaljenost ili vrijeme ili cijena prijevoza), već se najčešće svi ti čimbenici međusobno isprepleću u svome zajedničkom djelovanju koje se

eventualno razlikuje prema prioritetnim čimbenicima, odnosno ovisno o tome da li je korisniku prijevozne usluge u interesu ostvariti najnižu cijenu, najmanju udaljenost ili najkraće vrijeme prijevoza. Stoga je poseban doprinos ovog rada integralni model u analizi konkurentnosti kopnene prometne infrastrukture riječkoga prometnog pravca, koji uključuje konkretne podatke te ujedinjuje rezultate prostorne, vremenske i tarifne komponente. Moguće ga je primijeniti i u analizi konkurentnosti drugih prometnih pravaca i luka kada je u pitanju veličina gravitacijskog područja s aspekta kopnene povezanosti luke i zaleđa.

Dr. sc. Hrvoje Baričević